

▲ Επαμεινώνδας

4. Η ΚΥΡ|ΑΡΧ|Α ΤΗΣ ΘΗΒΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Μπακάλης Κώστας
(history-logotexnia.blogspot.com)

Α. Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΘΗΒΑ

► ΠΟΙΕΣ ΑΡΕΤΕΣ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΣΤΟΝ ΠΕΛΟΠΙΔΑ ΚΑΙ ΤΟΝ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ Ο ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ, ΠΟΥ ΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΟΥΝ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΛΟΠΙΔΑ;

ΟΙ ΔΥΟ ΑΝΔΡΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΔΕΙΞΑΝ ΤΗ ΘΗΒΑ

Ήσαν κι οι δυο τους το ίδιο πλασμένοι για την κάθε αρετή, με τη διαφορά πως ο Πελοπίδας έβρισκε μεγαλύτερη ευχαρίστηση στη γυμναστική, ενώ ο Επαμεινώνδας στη μάθηση και τις ώρες που ξαδειάζανε, τις διαθέτανε, ο πρώτος συχνάζοντας στις παλαιότερες και στα κυνήγια, ενώ ο άλλος ακούοντας κάτι και φιλοσοφώντας. Από τα πολλά και καλά φυσικά που είχαν κι οι δυο τους, τέτοια που να οδηγούν στη δόξα, κανένα δε θεωρούν, όσοι έχουν μυαλό, σπουδαιότερο από το ότι μέσα σε τόσους αγώνες και σε τόσες στρατιωτικές και πολιτικές ηγεσίες διαφύλαξαν μεταξύ τους απ' αρχής μέχρι τέλους σταθερά μίαν απείραχτη αγάπη και φιλία. Πλούταρχος, Πελοπίδας, IV, (μετ. Α. Λαζάρου)

- ✓ Η **Θήβα**, σύμμαχος της Σπάρτης στον Πελοποννησιακό πόλεμο, συμμετέχει στη συνέχεια σε αντισπαρτιατικούς συνασπισμούς.
- ✓ Στο πρώτο μισό του 4^{ου} αι. π.Χ. θα κυριαρχήσουν στην πόλη οι δημοκρατικοί, με ηγέτες τον **Πελοπίδα** και τον **Επαμεινώνδα**.

**Η ΕΦΗΜΕΡΗ ΛΑΜΨΗ ΑΥΤΗΣ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ
ΣΥΝΔΥΑΣΤΕΙ ΜΕ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΑΥΤΩΝ
ΧΑΡΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΗΓΕΤΩΝ.**

371 π.Χ. Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΘΗΒΑΪΚΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ 362 π.Χ.

Β. ΠΕΛΟΠΙΔΑΣ -
ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ

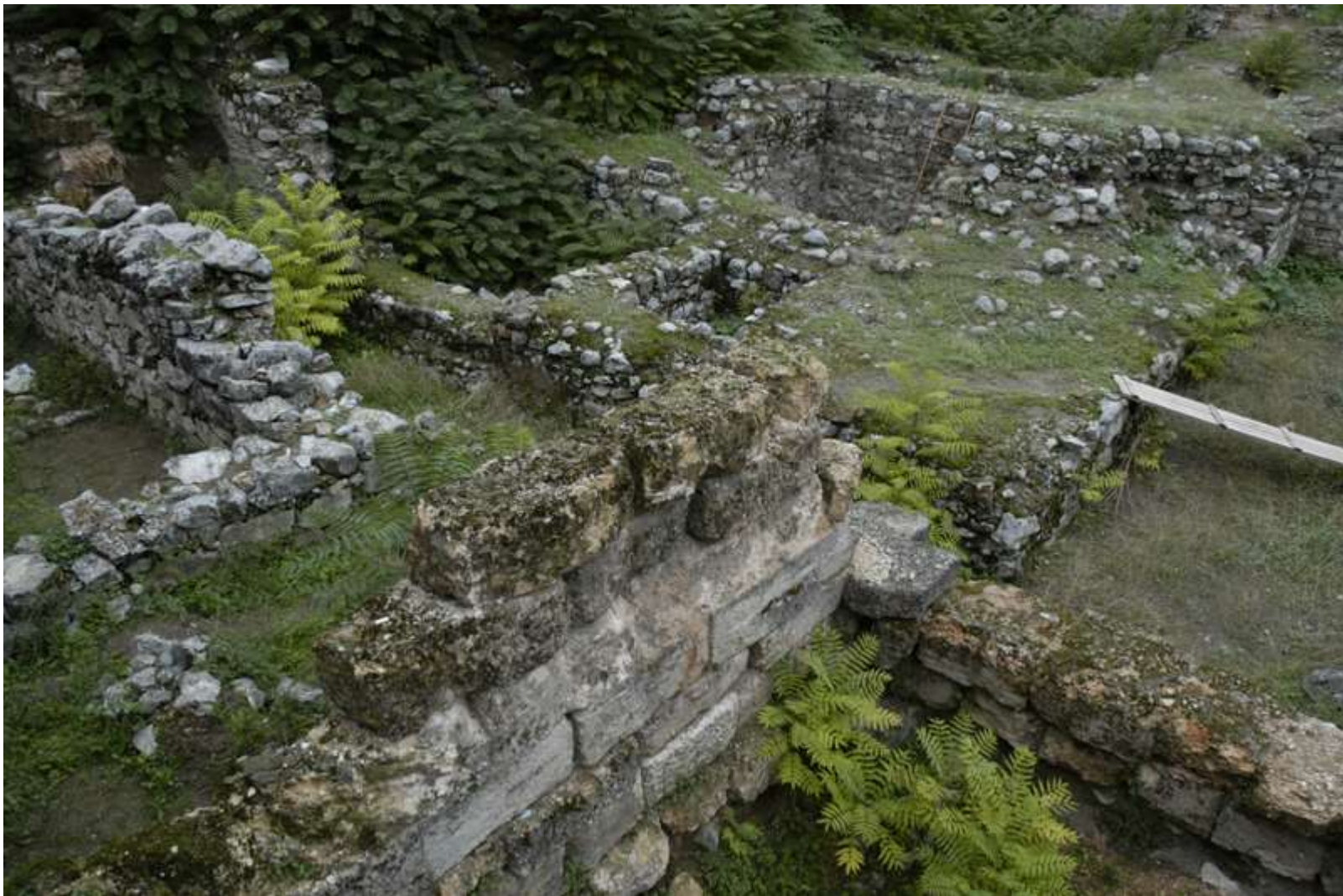
Το 382 π.Χ. η Σπάρτη επιβάλλει ολιγαρχικό πολίτευμα στη Θήβα, ανατρέποντας τους δημοκρατικούς.

Το 379 π.Χ. οι Θηβαίοι δημοκρατικοί με τον Πελοπίδα επαναφέρουν τη δημοκρατία.

Με τον Πελοπίδα συνεργάζεται ο κορυφαίος στρατηγός Επαμεινώνδας.

Η αναιτιολόγητη κατάληψη της Καδμείας Ακρόπολης από τους Σπαρτιάτες είχε ως αποτέλεσμα δημοκρατικοί Θηβαίοι να καταφύγουν στην Αθήνα.

▲ Ερείπια της Καδμείας, στο κέντρο της Θήβας

Ο Πελοπίδας
δημιουργεί
αξιόμαχο
στρατό με
βασική
μονάδα τον
Ιερό Λόχο.

Οι άνδρες του
Ιερού Λόχου
συνδέονται
μεταξύ τους
με **στενή**
φιλία -
πρόθυμοι να
θυσιαστούν
για τη Θήβα.

Γ. Η ΜΑΧΗ ΣΤΑ ΛΕΥΚΤΡΑ

371 π.Χ. Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΘΗΒΑΪΚΗΣ ΗΓΕΜΟΝΙΑΣ 362 π.Χ.

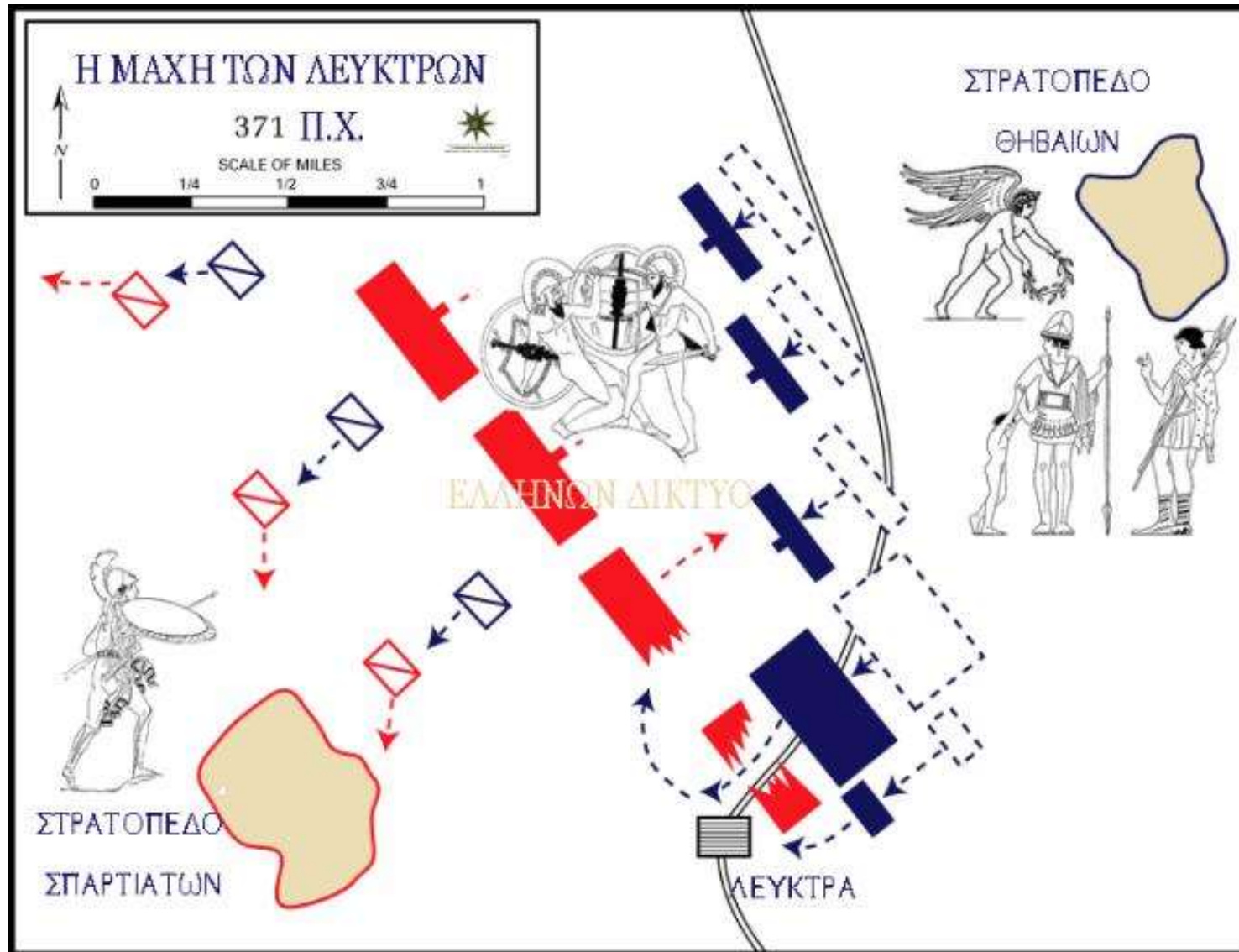
Η κατάσταση στη Θήβα

Λεύκτρα: βάθρο από
το τρόπαιο που
έστησαν οι Θηβαίοι
σε ανάμνηση της
μάχης που οδήγησε
στην πτώση της
σπαρτιατικής
ηγεμονίας.

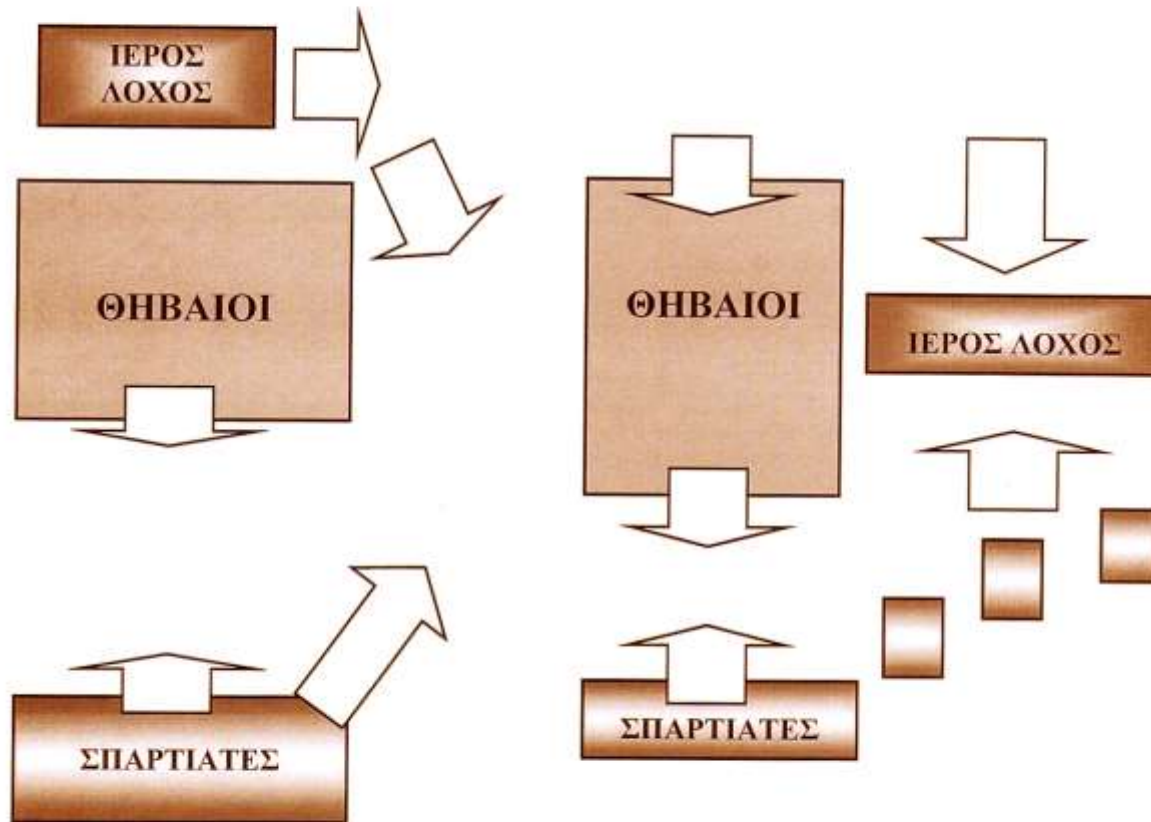

- Με τη χρήση της **λοξής φάλαγγας** το 371 π.Χ. στα Λεύκτρα της Βοιωτίας ο Επαμεινώνδας κατατροπώνει το σπαρτιατικό στρατό.
- Στην μάχη αυτή συνετρίβη το σπαρτιατικό ξίφος.

ΜΑΧΗ ΣΤΑ ΛΕΥΚΤΡΑ 371- ΛΟΞΗ ΦΑΛΑΓΓΑ

▲ <http://history-pages.blogspot.gr/2011/10/blog-post.html>

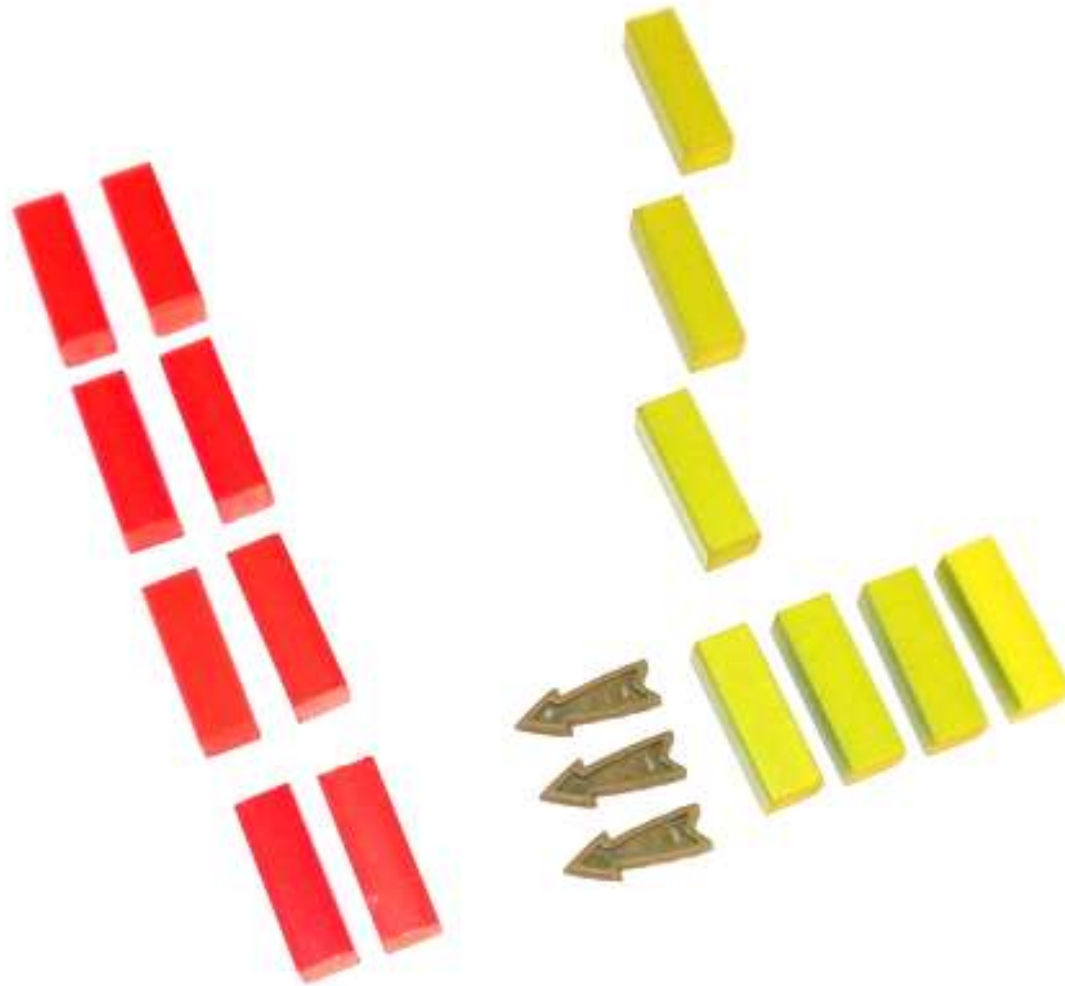
Η ΝΕΑ ΤΑΚΤΙΚΗ

Η βασική ιδέα της νέας τακτικής έγκειται στο ότι η κύρια δύναμη του στρατού συγκεντρώνεται στην επιθετική πτέρυγα σε τόσο βάθος, ώστε η διάσπαση των γραμμών του εχθρού να πετύχει οπωσδήποτε, ενώ η ασθενέστερη αμυντική πτέρυγα περιορίζει όσο είναι δυνατό τη δράση της, έως ότου κριθεί η μάχη από την άλλη· η πτέρυγα που νίκησε στρέφεται κατόπιν προς το κέντρο, ενώ η αμυντική περνά στην επίθεση και ο εχθρός περισφίγγεται και από τις δύο πλευρές. Στα Λεύκτρα ο Επαμεινώνδας ενήργησε την επίθεση με την αριστερή πτέρυγα του πεζικού του που είχε παραταχθεί σε εξαιρετικά μεγάλο βάθος (50 ανδρών) εναντίον της δεξιάς πτέρυγας του εχθρού (με βάθος 12 ανδρών) που διοικούσε ο Κλεόμβροτος.

Ulrich Wilcken, Αρχαία ελληνική ιστορία (μετ. Ι. Τουλουμάκου), Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 1976, σελ. 273

Την τακτική αυτή αξιοποίησε ο Μ. Αλέξανδρος και αργότερα ο Μ. Φρειδερίκος και ο Χίντεμπουργκ στη διάρκεια του Α' Παγκόσμιου πολέμου.

▲ ΛΟΞΗ ΦΑΛΑΓΓΑ: ΑΝΑΤΡΕΠΕΙ ΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ
ΤΗΣ ΠΑΡΑΛΛΗΛΗΣ ΠΑΡΑΤΑΞΗΣ
<http://daskalabm3.blogspot.gr/2012/04/blog-post.html>

Τρόπος ανάπτυξης του στρατιωτικού σχηματισμού, που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά από το διάσημο στρατηγό των Θηβαίων, Επαμεινώνδα, στη μάχη των Λεύκτρων, κατά των Σπαρτιατών, υπό τον Κλεόμβροτο. Αυτή η τακτική ξαναχρησιμοποιήθηκε πολλές φορές στην στρατιωτική ιστορία, ειδικά όταν ο ένας από τους δύο αντιπάλους είχε γενική αριθμητική υπεροχή. Συγκεκριμένα, το 371 π.Χ. η αριθμητική δύναμη των δύο αντιπάλων ήταν σχεδόν δύο προς ένα υπέρ των Σπαρτιατών. Για να αντιμετωπίσει ο Επαμεινώνδας την σε βάρος του γενική αριθμητική ανισότητα, επινόησε μια τακτική που του προσέφερε τοπική αριθμητική υπεροχή. Ενίσχυσε ιδιαίτερα την αριστερή του πλευρά, στοχεύοντας να αιφνιδιάσει τους Σπαρτιάτες και με το ισχυρό αριστερό τμήμα του στρατού του να νικήσει το δεξιό των Σπαρτιατών. Για να το πετύχει αυτό παρεξέκλινε της κλασικής μέχρι τότε παράταξης των στρατευμάτων. Καινοτομώντας, σχημάτισε τη διάταξη μάχης "εις ανομοιόμορφον βάθος ζυγών", ενώ συγχρόνως έδωσε σε αυτήν κατεύθυνση λοξή ως προς την αντίπαλη διάταξη. Ως τότε δηλαδή οι στρατοί παρατάσσονταν κατανέμοντας σε ίδιο βάθος τους στρατιώτες -σε ίσο αριθμό σειρών. Οι Σπαρτιάτες εκείνη την ημέρα φέρονται ότι είχαν πάλι παρατάξει σε ευθεία το στρατό τους με κλασική κατανομή δυνάμεων, δηλαδή ισομερώς και σε βάθος περίπου 12 σειρών σε όλο το μήκος. Ο Επαμεινώνδας επίσης κράτησε ίσο το βάθος (με λίγες σειρές) σε όλο το μήκος της δικής του παράταξης, αλλά ειδικά στην αριστερή πλευρά, παρέταξε 50 σειρές. Αποσκοπούσε (και επέτυχε) να δώσει ένα ισχυρό χτύπημα τοπικά, να νικήσει το αριστερό τμήμα και, καθώς εκεί βρίσκονταν οι επίλεκτες μονάδες των Σπαρτιατών, να κάμψει το ηθικό όλων των αντιπάλων και να τους νικήσει κατ' το οποίο κατάφερε.

Πηγή: <http://el.wikipedia.org>

Δ. Η ΜΑΧΗ
ΣΤΗ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ

Η ΜΑΧΗ ΣΤΗ ΜΑΝΤΙΝΕΙΑ

➤ Μετά τη μάχη στα Λεύκτρα

Οι Θηβαίοι στρέφονται προς την Πελοπόννησο και τη Θεσσαλία.

Στην Πελοπόννησο ο Επαμεινώνδας ιδρύει τη Μεγαλόπολη (370 π.Χ.).

Σε μάχη στη Θεσσαλία σκοτώνεται ο **Πελοπίδας** κι ο **Επαμεινώνδας** συνεχίζει μόνος του.

▲ Ο θάνατος του Πελοπίδα, πίνακας του [Αντρέι Ιβάνοφ](http://el.wikipedia.org) (1805-1806)
<http://el.wikipedia.org>

ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ ΤΟ 362 Π.Χ.

Οι Θηβαίοι απειλούν τη Σπάρτη. Μετά τη νικηφόρα μάχη τους στη Μαντίνεια αλλά και το θάνατο του Επαμεινώνδα:

Οι Θηβαίοι εγκαταλείπουν την Πελοπόννησο.

Η Θήβα γίνεται δευτερεύουσα δύναμη.

Καμία πόλη δεν μπορεί να αναλάβει την ηγεμονία, ενώ επικρατεί παρακμή.

▲ <http://users.sch.gr/ipap/Ελληνικός%20Ροιτισμος/Υλικο/istoria/a-6-antagonismi-04-thiva.htm>

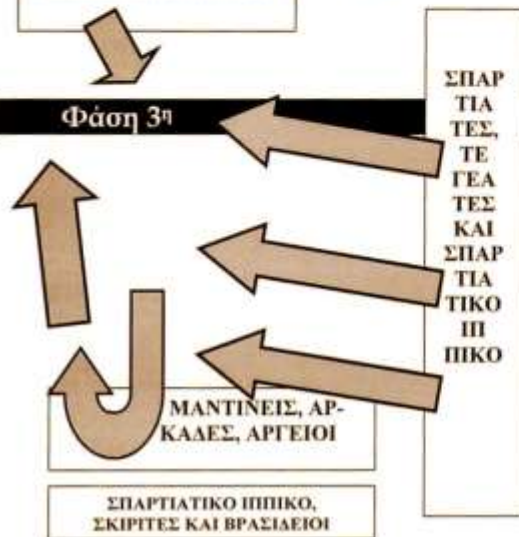
Η μάχη της Μαντινείας, φάση 1^η

Φάση 2^α

Φάση 3^η

Μάχη της Μαντινείας

Χρονολογία	362 π.Χ
Τόπος	Μαντινεία
Έκβαση	Νίκη των Θηβαίων
Μαχόμενα μέρη	
Σπάρτη, Αθήνα, Ηλεία, Μαντινεία και Αχαΐα	Θήβα, Άργος, Βοιωτία, Θεσσαλία, Σικυώνα, Εύβοια, Λοκροί, Μαλιείς
Αρχηγοί	
Αγησίλαος Β΄	Επαμεινώνδας
Δυνάμεις	
2.000 ιππείς και 20.000 στρατιώτες	3.000 ιππείς 30.000 στρατιώτες

▲ Πηγή: wikipedia

□ Ο ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑ

◀ Ο Επαμεινώνδας θα προσπαθήσει επανειλημμένα να πλήξει τη μεγάλη δύναμη της ξηράς, τη Σπάρτη. Τα φιλόδοξα σχέδιά του θα ματαιωθούν στην πεδιάδα της Μαντίνειας σε μια αμφίροπη μάχη. Εκεί, πεσμένος κατά γης, λίγο πριν αφήσει την τελευταία του πνοή, θα συμβουλεύσει τους συμπατριώτες του να σταματήσουν τον πόλεμο, «ὡς οὐκ ὄντος αὐτοῖς στρατηγοῦ» (Πλουτ. Αποφθ. Επαμ. 24).

▲ Παρέμβασης του **τυχαίου** στην ιστορική εξέλιξη. Η τύχη δε θα νοηθεί ως αυθύπαρκτη δύναμη που επηρεάζει τα ανθρώπινα, αλλά ως άθροισμα συμπτώσεων που εκτρέπει τα πράγματα από τη λογική τους πορεία.

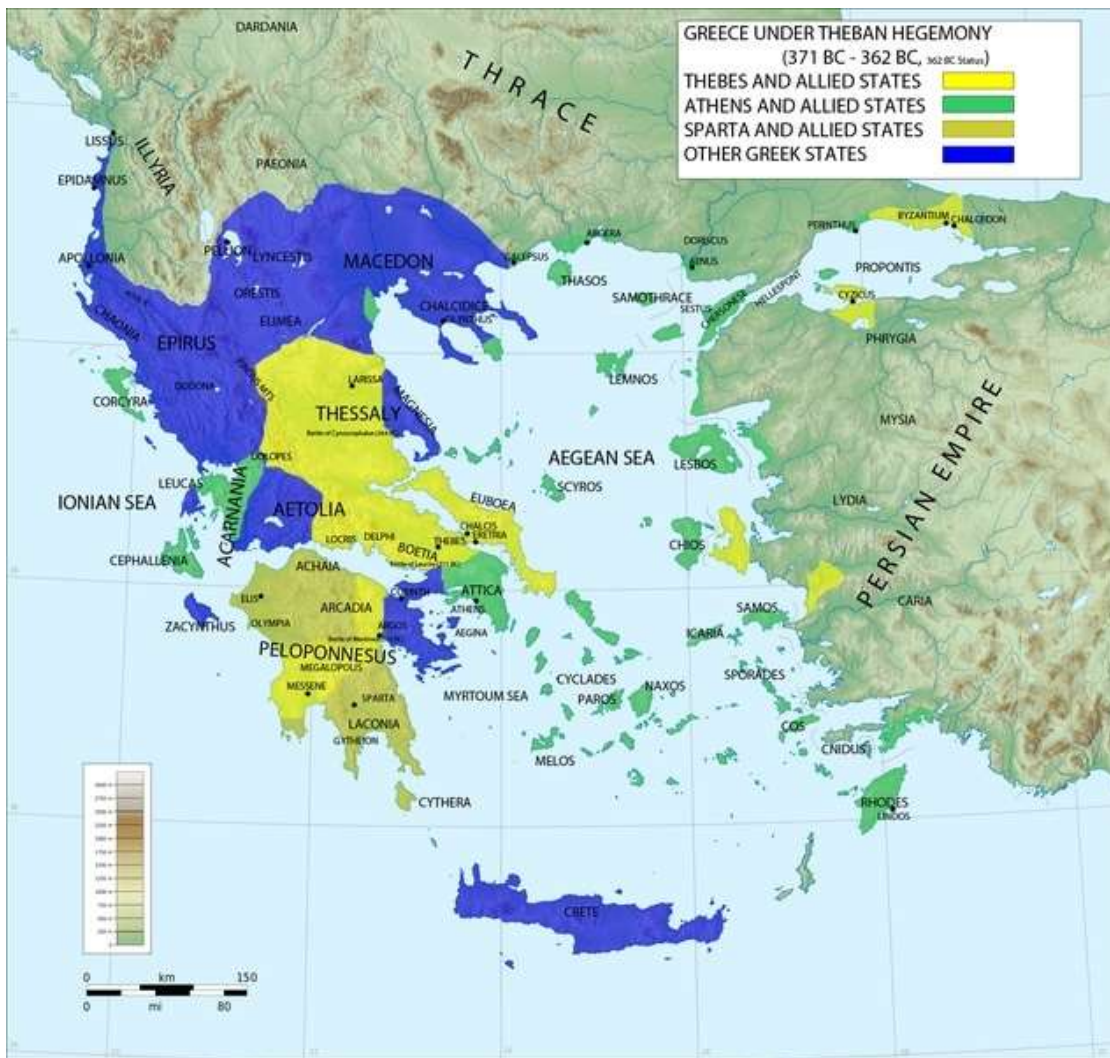
▲ Ισάακ Βαλράβεν, Ο θάνατος του Επαμεινώνδα

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Epaminond.mors.jpg>

405 π.Χ.	Ήττα των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς.
404 π.Χ.	Τέλος του Πελοποννησιακού Πολέμου. Παράδοση της Αθήνας στο Λύσανδρο. Καθεστώς των Τριάντα Τυράννων.
403 π.Χ.	Αποκατάσταση του δημοκρατικού πολιτεύματος.
400–350 π.Χ. περίπου	Περίοδος ακμής της φιλοσοφίας (Πλάτωνας, Αριστοτέλης), της ρητορικής (Λυσίας, Αισχίνης, Ισοκράτης), της ιστοριογραφίας (Ξενοφώντας) και των τεχνών (Πραξιτέλης, Λύσιππος).
399 π.Χ.	Δίκη και θανάτωση του Σωκράτη.
387 π.Χ.	Ειρήνη του Βασιλέως (Ανταλκίδειος Ειρήνη). Ο Πλάτωνας ιδρύει την Ακαδημία.
380 π.Χ.	<i>Πανηγυρικός</i> , λόγος του Ισοκράτη.
378 π.Χ.	Ίδρυση της Β΄ Αθηναϊκής Συμμαχίας.
371 π.Χ.	Μάχη στα Λεύκτρα. Άνοδος της Θήβας.
369 π.Χ.	Οι Θηβαίοι απελευθερώνουν τους Μεσσήνιους από τους Σπαρτιάτες.
362 π.Χ.	Μάχη στη Μαντίνεια. Πτώση της θηβαϊκής ηγεμονίας.

▲ Μπορείτε να εξηγήσετε, τι οδήγησε μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα τη Θήβα, μια πόλη που ποτέ δεν είχε πρωταγωνιστήσει στα ελληνικά πράγματα, αρχικά στην ηγεμονία και κατόπιν στην πτώση;

Ερωτήσεις Δραστηριότητες

1. Εξηγήστε πώς η λοξή φάλαγγα ανέτρεψε τη μέχρι τότε τακτική της παράλληλης παράταξης.
2. Η Θήβα, παρά τις προσπάθειες του Επαμεινώνδα, δεν κατάφερε να συγκροτήσει ναυτικό. Ποιες αρνητικές συνέπειες είχε η έλλειψη αυτή στην πολιτική της για ηγεμονία στην Ελλάδα; Τι θα σήμαινε σήμερα για τη χώρα μας η αντίστοιχη έλλειψη ναυτικού (ή και αεροπορίας);
3. Αναζητήστε στοιχεία για τη συγκρότηση Ιερού Λόχου σε δύο κρίσιμες στιγμές της ελληνικής ιστορίας (Επανάσταση του 1821 και Β' Παγκόσμιος πόλεμος). Δικαιολογήστε το γεγονός.

ΣΥΝΟΨΗ ΤΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

Ο Πελοποννησιακός πόλεμος (431-404 π.Χ.) ουσιαστικά καταστρέφει ολόκληρη την Ελλάδα. Η νικήτρια Σπάρτη είναι αδύνατη και δεν μπορεί να επιβάλει την ηγεμονία της. Τέλος, ηττάται από τη Θήβα. Αλλά και αυτής της πόλης η λάμψη είναι εφήμερη. Το χάος κυριαρχεί στην Ελλάδα.

Άσκηση αυτοαξιολόγησης
Κάντε τη σωστή αντιστοίχιση:

Αγησίλαος

στρατηγός

Αιγός Ποταμοί

Επαμεινώνδας

ναύαρχος

Κορώνεια

Κλέων

βασιλιάς

Μαντίνεια

Λύσανδρος

δημαγωγός

Αμφίπολη

